

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Διάλεξη 05:

Τύποι επιχειρήσεων, μορφές αγοράς βάσει του ανταγωνισμού

01/11/2018

Επίκουρος Καθηγητής Δρ. Δημήτρης Καλλιώρας

η-ταχυδρομείο: dkallior@uth.gr

τηλέφωνο: 24210 74484

γραφείο: Γ23

μέρα και ώρες γραφείου: Πέμπτη, 08:00 - 10:00

Διδακτική Ομάδα

Καθηγήτρια Δρ. Μαρί Νοέλ Ντυκέν (mdyken@uth.gr)

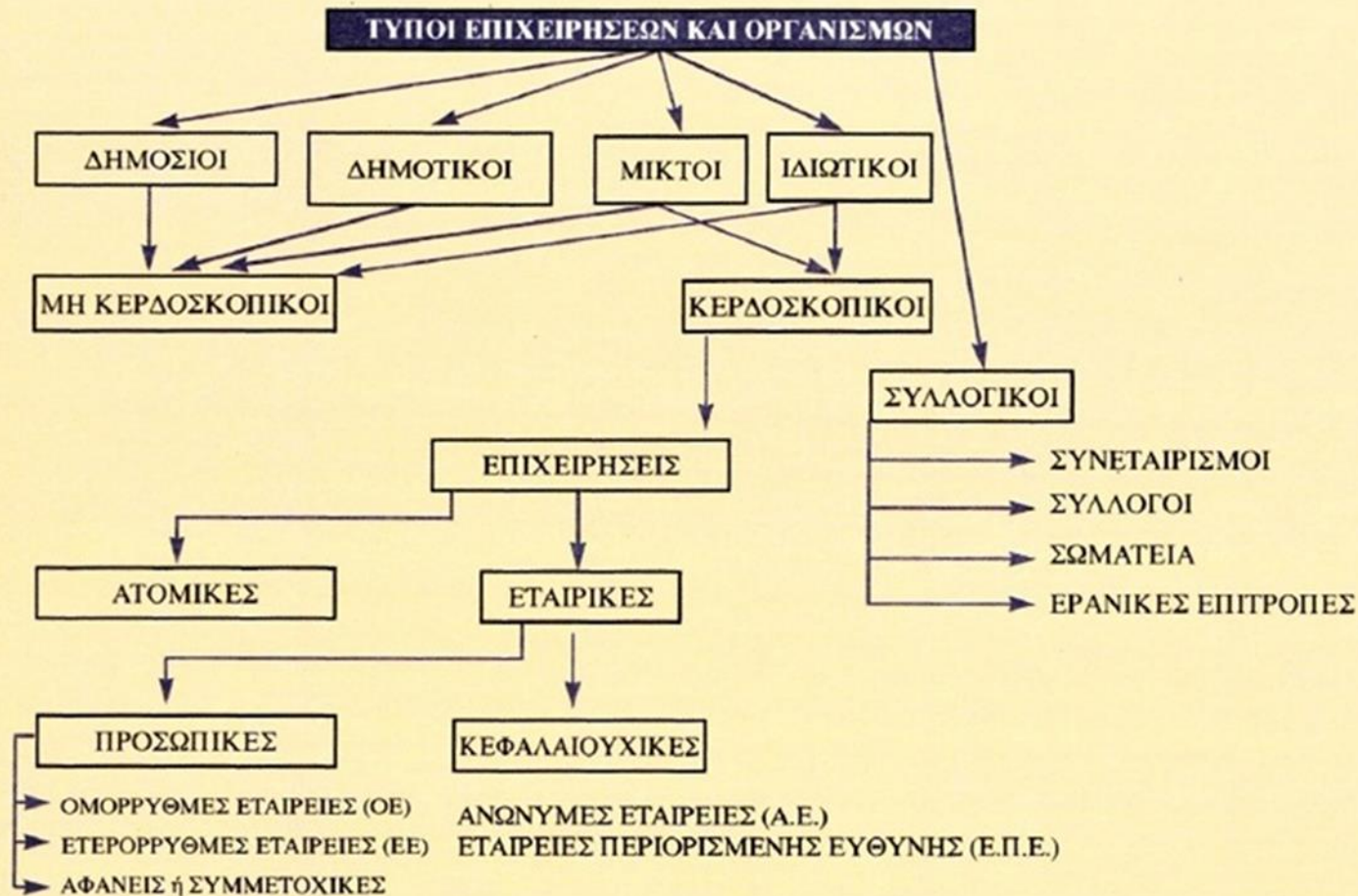
Επίκουρος Καθηγητής Δρ. Δημήτρης Καλλιώρας (dkallior@uth.gr)

ΕΔιΠ Δρ. Μαρία Τσιάπα (mtsiapa@uth.gr)

Διακρίσεις οικονομικών οργανισμών (1)

-3-

Δ. Καλλιώρας: Τύποι επιχειρήσεων, μορφές αγοράς...

Διακρίσεις οικονομικών οργανισμών (2)

-4-

- Ιδιωτικοί Οργανισμοί (ΝΠΙΔ): λειτουργούν με γνώμονα τη βασική οικονομική αρχή
  - Διάκριση με βάση τη νομική μορφή: ατομικές, εταιρικές, συλλογικές επιχειρήσεις.
  - Διάκριση σύμφωνα με το μέγεθος: οικοτεχνίες, βιοτεχνίες, βιομηχανίες.
  - Διάκριση σύμφωνα με το αντικείμενο απασχόλησης: πρωτογενούς, δευτερογενούς, τριτογενούς τομέα.
- Δημόσιοι Οργανισμοί (ΝΠΙΔΔ): λειτουργία με ιδιωτικοοικονομικά κριτήρια αλλά με γνώμονα την κάλυψη των συλλογικών αναγκών
- Δημοτικοί Οργανισμοί: λειτουργία με ιδιωτικοοικονομικά κριτήρια αλλά με γνώμονα την κάλυψη των συλλογικών αναγκών σε τοπική εμβέλεια
- Μικτοί Οργανισμοί: πρόκειται για το αποτέλεσμα της συνεργασίας μεταξύ του ιδιωτικού και του δημοσίου τομέα και η λειτουργία τους είναι είτε κερδοσκοπική είτε μη κερδοσκοπική

Ιδιωτικοί οργανισμοί: Διάκριση με βάση τη νομική μορφή: Ατομική επιχείρηση

-5-

- Η ατομική επιχείρηση δεν περιλαμβάνει εταίρους αλλά ανήκει σε ένα, αποκλειστικά, άτομο το οποίο μπορεί να εργάζεται μόνο του ή / και να απασχολεί υπαλλήλους και το οποίο φέρει την ευθύνη όλων των αποφάσεων που λαμβάνονται.
- Το πλεονέκτημα της ατομικής επιχείρησης είναι πως αποτελεί μία εξαιρετικά ευέλικτη μορφή επιχειρηματικής δραστηριότητας καθώς ο επιχειρηματίας είναι σε θέση να ελέγχει κάθε τομέα της επιχείρησής του, να παίρνει ανεμπόδιστα αποφάσεις για το μέλλον της και να δρα γρήγορα και αποτελεσματικά.
- Τα μειονέκτημα της ατομικής επιχείρησης είναι ότι, καθώς οι δραστηριότητές της διευρύνονται, απαιτεί από τον επιχειρηματία τη δέσμευση ολόενα και περισσότερου χρόνου.

Ιδιωτικοί οργανισμοί: Διάκριση με βάση τη νομική μορφή:

Προσωπική επιχείρηση: Ομόρρυθμος εταιρεία

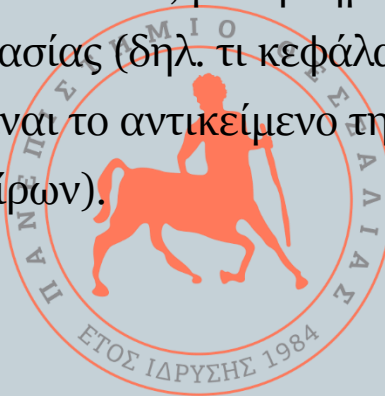
-6-

- Η ομόρρυθμος εταιρεία (ΟΕ) ιδρύεται από δύο εταίρους οι οποίοι εισφέρουν όσο κεφάλαιο χρειάζεται, ή όσο διαθέτουν, χωρίς να δεσμεύονται για συγκεκριμένο ποσό από το νόμο.
- Οι λεπτομέρειες της συνεργασίας των εταίρων αναφέρονται στο συμβολαιογραφικό έγγραφο που λέγεται καταστατικό. Το καταστατικό, με τη δημοσίευση του οποίου τυπικά ιδρύεται η ΟΕ, αναφέρει τους όρους συνεργασίας (δηλ. τι κεφάλαιο εισέφεραν οι εταίροι, πως θα μοιράζονται τα κέρδη, ποιο θα είναι το αντικείμενο της εταιρίας, η επωνυμία της, η έδρα της, η διάρκεια συνεργασίας των εταίρων).
- Χαρακτηριστικό γνώρισμά της ΟΕ, που τη διαφοροποιεί από τις άλλες προσωπικές εταιρείες, είναι η ευθύνη των εταίρων, που είναι ίδια για όλους. Καθένας ευθύνεται με όλη του την περιουσία και για το σύνολο των υποχρεώσεων της εταιρείας, όποιο και αν είναι το ύψος της συμμετοχής του στο κεφάλαιο. Στη διοίκηση συμμετέχουν ισότιμα όλοι οι εταίροι.

Ιδιωτικοί οργανισμοί: Διάκριση με βάση τη νομική μορφή: Προσωπική επιχείρηση: Ετερόρρυθμος εταιρεία

-7-

- Η ετερόρρυθμος εταιρεία (ΕΕ) ιδρύεται από δύο τουλάχιστον εταίρους εκ των οποίων ο ένας είναι ομόρρυθμος με απεριόριστη ευθύνη. Οι ετερόρρυθμοι εταίροι εμφανίζονται μόνο κατά το ποσοστό συμμετοχής τους εταιρικό κεφάλαιο.
- Οι λεπτομέρειες της συνεργασίας των εταίρων αναφέρονται στο συμβολαιογραφικό έγγραφο που λέγεται καταστατικό. Το καταστατικό, με τη δημοσίευση του οποίου τυπικά ιδρύεται η ΕΕ, αναφέρει τους όρους συνεργασίας (δηλ. τι κεφάλαιο εισέφεραν οι εταίροι, πως θα μοιράζονται τα κέρδη, ποιο θα είναι το αντικείμενο της εταιρείας, η επωνυμία της, η έδρα της, η διάρκεια συνεργασίας των εταίρων).

Ιδιωτικοί οργανισμοί: Διάκριση με βάση τη νομική μορφή: Προσωπική επιχείρηση: Αφανής ή συμμετοχική εταιρεία

-8-

- Πρόκειται, ουσιαστικά, για μία συμφωνία συνεργασίας δύο ή περισσότερων ανθρώπων χωρίς νομική υπόσταση η οποία καλύπτει την αδυναμία των ατόμων αυτών να δραστηριοποιηθούν επιχειρηματικά. Ένας απ' αυτούς είναι εμφανής και διαχειρίζεται την εταιρεία.

Ιδιωτικοί οργανισμοί: Διάκριση με βάση τη νομική μορφή:

Κεφαλαιουχική επιχείρηση: Ανώνυμος εταιρεία

-9-

- Η Ανώνυμη Εταιρεία (ΑΕ) ιδρύεται με τη συμμετοχή τουλάχιστον δύο ατόμων και, σύμφωνα με το νόμο, απαιτείται ένα ελάχιστο κεφάλαιο. Απαιτείται πολύπλοκη νομική και διαχειριστική διαδικασία για την ίδρυσή της, κάτι όμως που της δίνει τη φερεγγυότητα του κεφαλαιουχικού θεσμού και την ισχυροποιεί στη συνείδηση των μετόχων και του κοινού γενικά.
- Το κεφάλαιο της ΑΕ μοιράζεται σε ίσα μερίδια, που λέγονται μετοχές. Η ευθύνη κάθε εταίρου είναι ανάλογη προς το ποσοστό συμμετοχής του στο κεφάλαιο, όπως φαίνεται από τον αριθμό των μετοχών που κατέχει. Η διαίρεση του κεφαλαίου σε μετοχές δίνει τη δυνατότητα συγκέντρωσης μεγάλων κεφαλαίων και γι' αυτό οι ΑΕ είναι μεγάλες οικονομικές μονάδες.
- Η περιορισμένη ευθύνη των μετόχων, η εύκολη συγκέντρωση κεφαλαίων, η εύκολη μεταβίβαση των μετοχών και ο τρόπος διοίκησης της ΑΕ από συλλογικά εκλεγμένο διοικητικό συμβούλιο, αλλά και με συμμετοχή μη μετόχων, είναι τα βασικά της πλεονεκτήματα. Έχει μεγάλη πιστοληπτική ικανότητα και εξασφαλίζει πρόσθετα κεφάλαια με δανεισμό ή με έκδοση ομολόγων. Η έλλειψη ευελιξίας στη λήψη των αποφάσεων, η υπερεξουσία των μεγαλομετόχων, που ευνοείται από την απροθυμία των υπολοίπων να συμμετάσχουν στις καταστατικές διαδικασίες και στη διοίκηση της ΑΕ, είναι τα βασικά της μειονεκτήματα.

Δ. Καλλιώρας: Τύποι επιχειρήσεων, μορφές αγοράς...

Ιδιωτικοί οργανισμοί: Διάκριση με βάση τη νομική μορφή:

Κεφαλαιουχική επιχείρηση: Εταιρεία περιορισμένης ευθύνης

- Η εταιρεία περιορισμένης ευθύνης (ΕΠΕ) ιδρύεται με χαμηλό ελάχιστο κεφάλαιο και διαδικασίες σχετικά απλές.
- Το κεφάλαιο της διαιρείται σε ίσα μερίδια, στα οποία δεν ενσωματώνεται η ιδιότητα του μετόχου. Τα μερίδια μεταβιβάζονται με συμβολαιογραφική πράξη και όχι άτυπα, όπως οι μετοχές.
- Η ΕΠΕ συνδυάζει πλεονεκτήματα όπως η περιορισμένη ευθύνη των μετόχων και η ευελιξία και η προσαρμοστικότητα.
- Στο καταστατικό της ΕΠΕ προβλέπεται ο τρόπος διοίκησης και λήψης αποφάσεων.
- Σε περίπτωση χρεοκοπίας, δεν είναι οι εταίροι που επωμίζονται την ευθύνη, ως φυσικά πρόσωπα, αλλά η εταιρεία, ως νομικό πρόσωπο, με το εταιρικό κεφάλαιό της.

Ιδιωτικοί οργανισμοί: Διάκριση με βάση τη νομική μορφή: Συλλογική επιχείρηση: Συνεταιρισμοί

-11-

- Οι αστικοί και οι αγροτικοί συνεταιρισμοί αυτοδιοικούνται αλλά και προστατεύονται από το κράτος. Και στις δύο περιπτώσεις από την ίδρυση των συνεταιρισμών επιδιώκεται οικονομικός σκοπός, αλλά και η οικονομική, κοινωνική, πολιτιστική ανάπτυξη και η βελτίωση της ποιότητας της ζωής των μελών των συνεταιρισμών.
- Μέλη των αγροτικών και των αστικών συνεταιρισμών μπορεί να είναι φυσικά πρόσωπα ή / και νομικά πρόσωπα, όπως δήμοι και κοινότητες.
- Το κεφάλαιο των συνεταιρισμών χωρίζεται σε συνεταιριστικές μερίδες, που κατέχουν οι συνέταιροι. Ανεξάρτητα όμως από τις συνεταιριστικές μερίδες κάθε μετόχου, όλοι έχουν δικαίωμα μίας ψήφου στις ψηφοφορίες της Γενικής Συνέλευσης του συνεταιρισμού.
- Εκτός από τους αστικούς και τους αγροτικούς συνεταιρισμούς υπάρχουν και οι οικοδομικοί συνεταιρισμοί αλλά και οι συνεταιριστικές τράπεζες.

Μορφές αγοράς βάσει του ανταγωνισμού

-12-

- Βασικό κριτήριο καθορισμού των μορφών αγοράς είναι η ένταση του ανταγωνισμού μεταξύ των επιχειρήσεων ενός κλάδου.
- Η ένταση του ανταγωνισμού εξαρτάται από:
  - τον αριθμό των επιχειρήσεων.
  - την ομοιογένεια του προϊόντος που παράγεται.
- Με βάση το εν λόγω κριτήριο, διακρίνονται οι ακόλουθες μορφές αγοράς:
  - ο πλήρης (ή τέλειος) ανταγωνισμός (pure or perfect competition).
  - το μονοπώλιο (monopoly).
  - το ολιγοπώλιο (oligopoly).
  - ο μονοπωλιακός ανταγωνισμός (monopolistic competition).

Πλήρης ανταγωνισμός

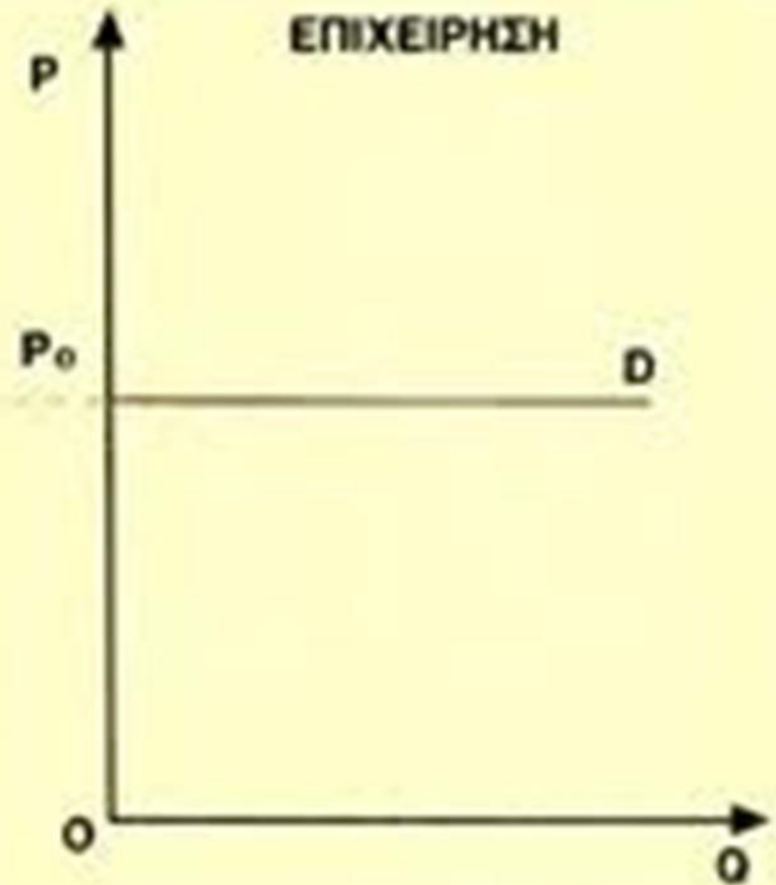
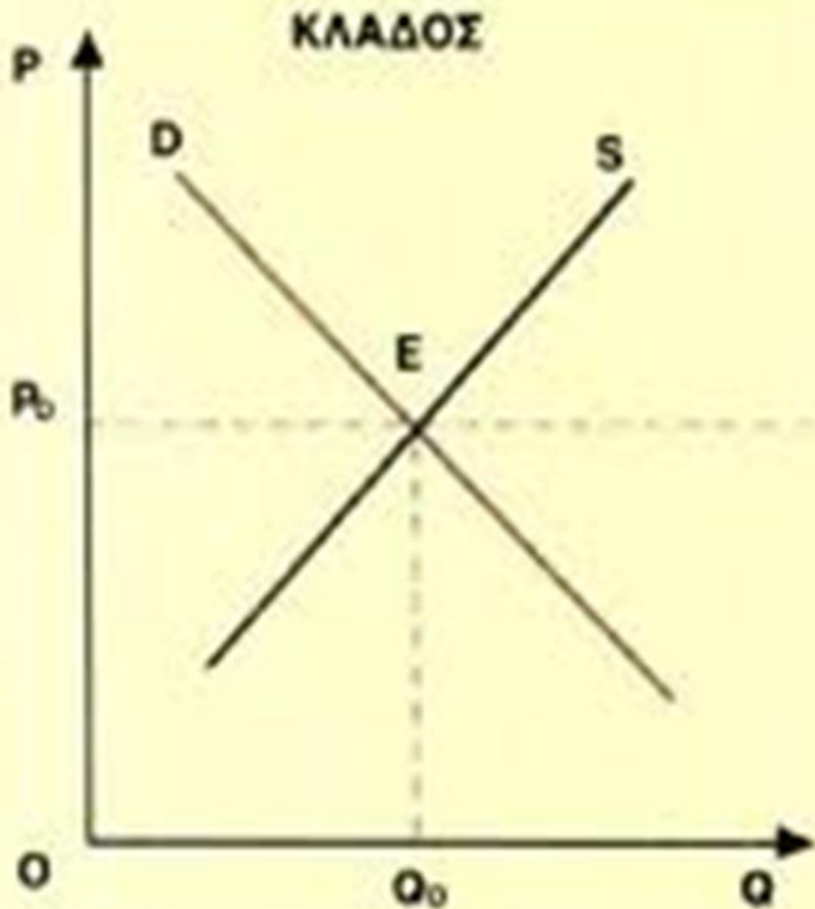
-13-

- Η αγορά ενός προϊόντος θεωρείται πλήρως ανταγωνιστική, όταν έχει τα εξής χαρακτηριστικά:
  - Υπάρχει μεγάλος αριθμός επιχειρήσεων που παράγουν το προϊόν (ώστε κάθε επιχείρηση χωριστά να μη μπορεί να επηρεάσει την τιμή του προϊόντος).
  - Το προϊόν όλων των επιχειρήσεων είναι απόλυτα ομοιογενές (και ως τέτοιο το εκλαμβάνουν οι καταναλωτές).
  - Υπάρχει ελευθερία εισόδου και εξόδου των επιχειρήσεων στον/από τον κλάδο παραγωγής (χωρίς θεσμικά, νομικά και πάσης φύσεως εμπόδια).

Καμπύλες ζήτησης και προσφοράς στον πλήρη ανταγωνισμό, σε επίπεδο κλάδου και επιχείρησης

-14-

Συνολικό και μέσο συνολικό έσοδο στον πλήρη ανταγωνισμό

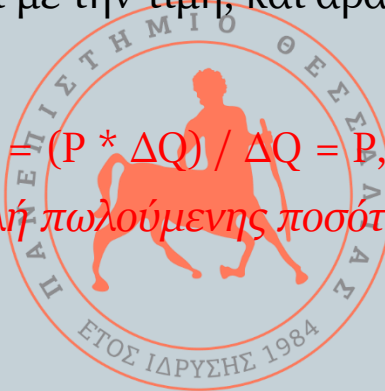
-15-

- Συνολικό έσοδο (total revenue) μιας επιχείρησης είναι οι συνολικές εισπράξεις της από την πώληση ορισμένης ποσότητας ενός προϊόντος.
- $TR = P * Q$, $TR =$ συνολικό έσοδο, $P =$ τιμή, $Q =$ πωλούμενη ποσότητα
- Εφόσον στον πλήρη ανταγωνισμό η τιμή είναι δεδομένη για την επιχείρηση, το συνολικό έσοδο εξαρτάται μόνον από την πωλούμενη ποσότητα (Q). Επομένως, η συνάρτηση του συνολικού εσόδου είναι μια ευθεία γραμμή η οποία διέρχεται από την αρχή των αξόνων.
- Συνεπώς, το μέσο έσοδο (average revenue) ισούται με την τιμή.
- $AR = TR / Q = P$, $AR =$ μέσο έσοδο, $TR =$ συνολικό έσοδο, $P =$ τιμή, $Q =$ πωλούμενη ποσότητα

Οριακό έσοδο στον πλήρη ανταγωνισμό

-16-

- Το επιπλέον έσοδο από την πώληση μιας επιπλέον μονάδας προϊόντος ονομάζεται οριακό έσοδο (marginal revenue)
  - $MR = \Delta TR / \Delta Q$, $MR = \text{marginal revenue}$, $\Delta TR = \text{μεταβολή συνολικού εσόδου}$, $\Delta Q = \text{μεταβολή πωλούμενης ποσότητας}$
- Το οριακό έσοδο, επίσης, ισούται με την τιμή, και άρα με το μέσο έσοδο (με δεδομένη τη σταθερότητα της τιμής)
  - $MR = \Delta TR / \Delta Q = \Delta(P * Q) / \Delta Q = (P * \Delta Q) / \Delta Q = P$, $MR = \text{οριακό έσοδο}$, $\Delta TR = \text{μεταβολή συνολικού εσόδου}$, $\Delta Q = \text{μεταβολή πωλούμενης ποσότητας}$, $P = \text{τιμή}$, $Q = \text{πωλούμενη ποσότητα}$

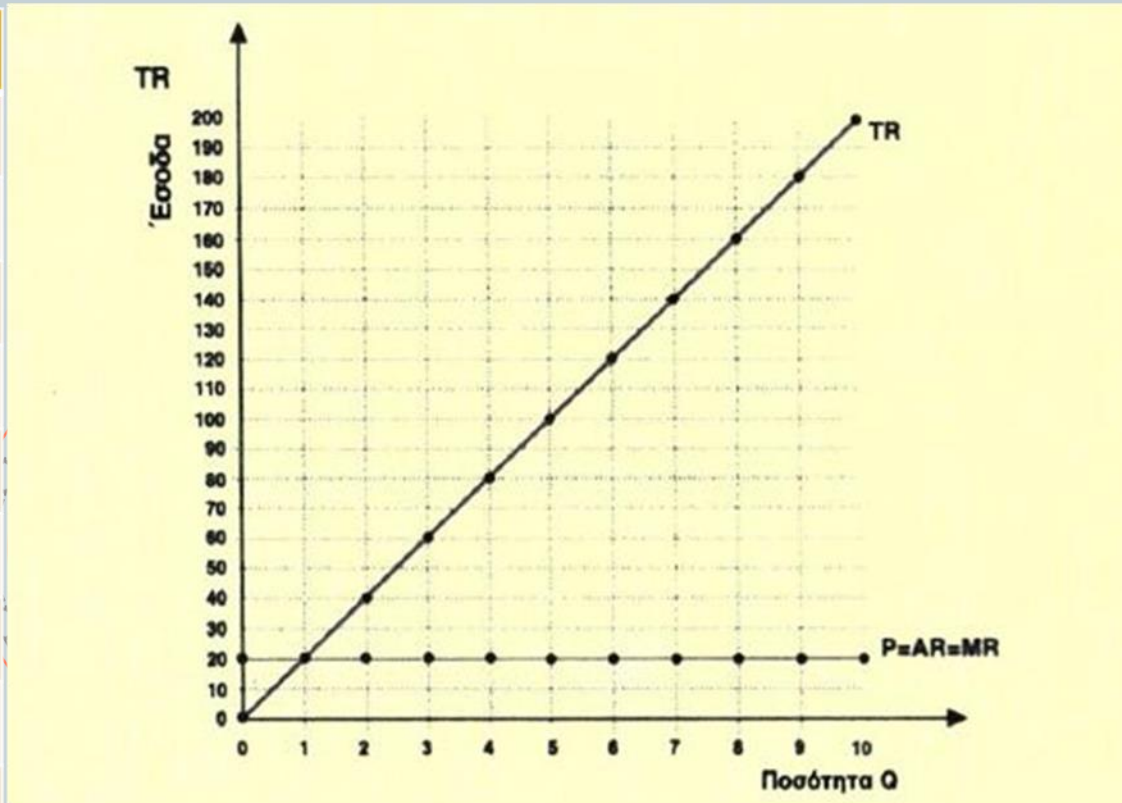

Εύρεση συνολικού, μέσου συνολικού και οριακού εσόδου στον πλήρη ανταγωνισμό

-17-

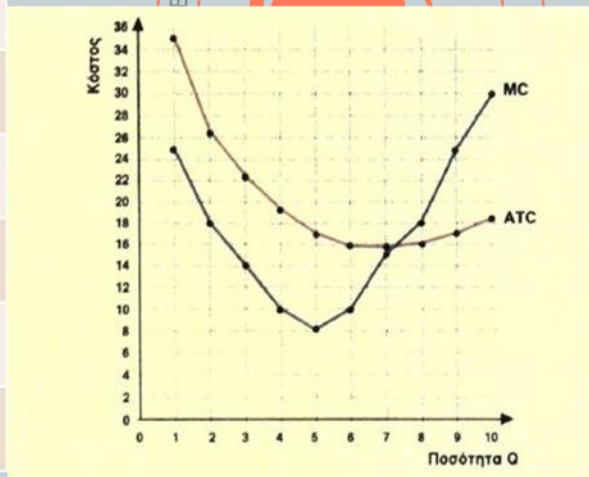
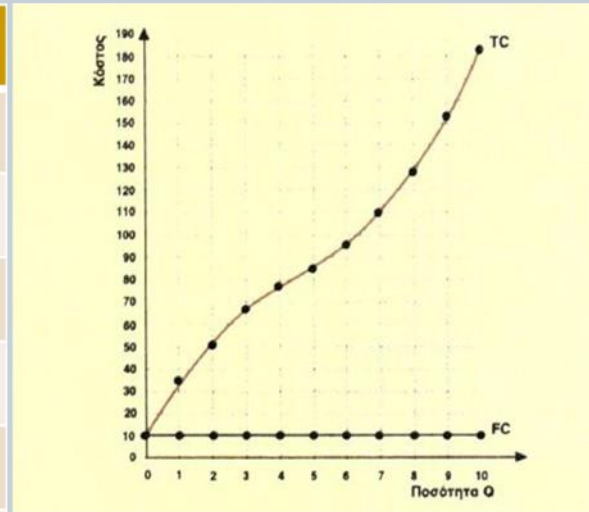
Q	P	TR=P*Q	AR=P	MR=P
0	20	0	20	20
1	20	20	20	20
2	20	40	20	20
3	20	60	20	20
4	20	80	20	20
5	20	100	20	20
6	20	120	20	20
7	20	140	20	20
8	20	160	20	20
9	20	180	20	20
10	20	200	20	20

Εύρεση συνολικού, μέσου συνολικού και οριακού κόστους στον πλήρη ανταγωνισμό

-18-

Q	TC	ATC	MC
0	10	-	-
1	35	35	25
2	53	26,5	18
3	67	22,3	14
4	77	19,25	10
5	85	17	8
6	95	15,8	10
7	110	15,7	15
8	128	16	18
9	153	17	25
10	183	18,3	30

Κέρδος στον πλήρη ανταγωνισμό

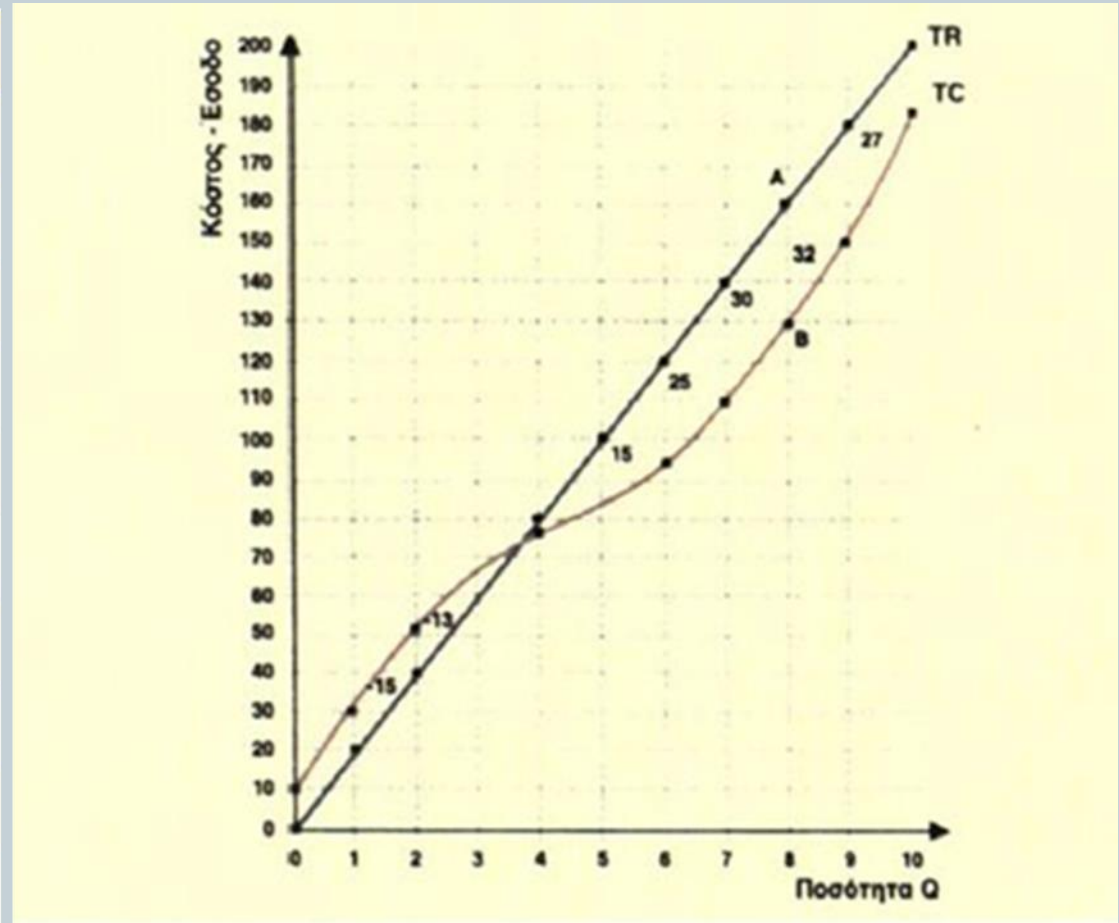
-19-

- Με τον όρο οικονομικό αποτέλεσμα της επιχείρησης εννοούμε το κέρδος (profit) ή τη ζημιά (loss) που προκύπτει, αν από τα συνολικά έσοδα αφαιρέσουμε το συνολικό κόστος:
→ $K = TR - TC$, $K = \text{κέρδος}$, $TR = \text{συνολικό έσοδο}$, $TC = \text{συνολικό κόστος}$
- Αν η διαφορά μεταξύ των συνολικών εσόδων και του συνολικού κόστους είναι θετική, η επιχείρηση έχει κέρδος. Αν η διαφορά είναι αρνητική, η επιχείρηση έχει ζημιά.
- Το κέρδος της επιχείρησης μπορεί να υπολογιστεί και αν από το έσοδο ανά μονάδα προϊόντος, δηλαδή το μέσο έσοδο, αφαιρέσουμε το κόστος ανά μονάδα προϊόντος, δηλαδή το μέσο κόστος. Η εν λόγω διαφορά είναι το κέρδος ανά μονάδα προϊόντος. Το γινόμενο του ανά μονάδα προϊόντος κέρδους επί το συνολικό αριθμό των μονάδων που πωλούνται δίνει το κέρδος της επιχείρησης:
→ $K = (ATR - ATC) * Q$, $K = \text{κέρδος}$, $ATR = \text{μέσο συνολικό έσοδο}$, $ATC = \text{μέσο συνολικό κόστος}$, $Q = \text{πωλούμενη ποσότητα}$

Εύρεση κέρδους στον πλήρη ανταγωνισμό

-20-

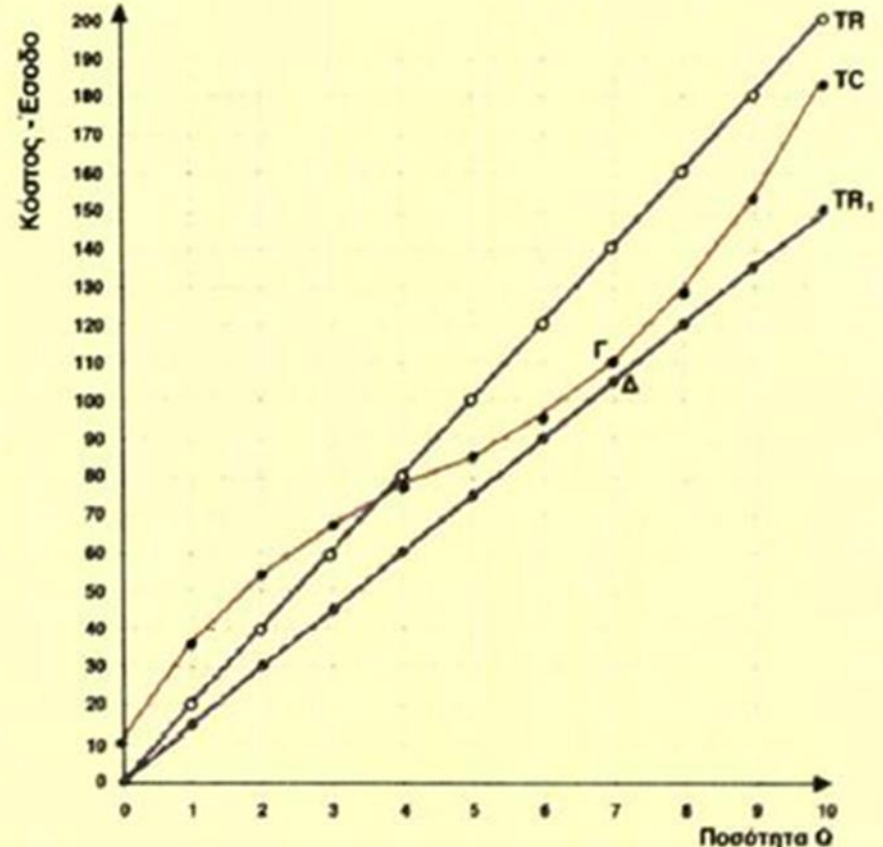
Q	P	TR	TC	K=TR-TC
0	20	0	10	-10
1	20	20	35	-15
2	20	40	53	-13
3	20	60	67	-7
4	20	80	77	3
5	20	100	85	15
6	20	120	95	25
7	20	140	110	30
8	20	160	128	32
9	20	180	153	27
10	20	200	183	17

Εύρεση ζημίας στον πλήρη ανταγωνισμό

-21-

Q	P	TR	TC	K=TR-TC
0	15	0	10	-10
1	15	15	35	-20
2	15	30	53	-23
3	15	45	67	-22
4	15	60	77	-17
5	15	75	85	-10
6	15	90	95	-5
7	15	105	110	-5
8	15	120	128	-8
9	15	135	153	-18
10	15	150	183	-33

Δ. Καλλιώρας: Τύποι επιχειρήσεων, μορφές αγοράς...

Ισορροπία της επιχείρησης στον πλήρη ανταγωνισμό

-22-

- Αντικειμενικός σκοπός της επιχείρησης είναι το μέγιστο κέρδος.
- Όταν, στη δεδομένη τιμή, η επιχείρηση μεγιστοποιεί το κέρδος της τότε βρίσκεται σε θέση ισορροπίας.
- Σε περίπτωση ζημίας, σκοπός της επιχείρησης είναι η ελαχιστοποίηση της ζημίας.
- Μια επιχείρηση που έχει ζημιές δεν μπορεί να επιβιώσει μακροχρόνια.
- Αυτό όμως είναι δυνατό να συμβεί βραχυχρόνια, εφόσον η επιχείρηση καλύπτει το μεταβλητό κόστος και ένα μέρος του σταθερού κόστους.

Μονοπώλιο

-23-

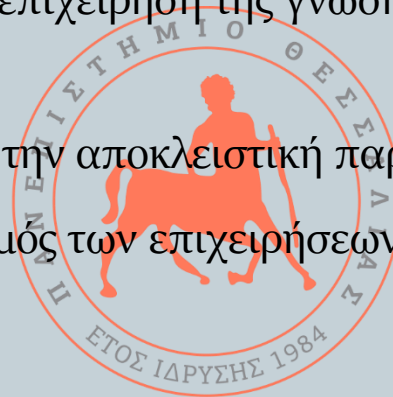
- Η αγορά ενός προϊόντος θεωρείται μονοπωλιακή, όταν έχει τα εξής χαρακτηριστικά:
  - μια μόνο επιχείρηση να παράγει και να προσφέρει το προϊόν.
  - έλλειψη άλλων προϊόντων που να ικανοποιούν την ίδια ανάγκη εξίσου ικανοποιητικά, δηλαδή έλλειψη στενών υποκατάστατων.

Αιτίες δημιουργίας μονοπωλίου

-24-

- Βασικές αιτίες για τη δημιουργία μονοπωλίου στην παραγωγή ενός προϊόντος είναι οι ακόλουθες:
  - η πρώτη ύλη που είναι απαραίτητη για την παραγωγή του προϊόντος βρίσκεται στην κατοχή ενός ατόμου ή μιας επιχείρησης.
  - η αποκλειστική κατοχή από μία επιχείρηση της γνώσης και τεχνολογίας που απαιτείται για την παραγωγή του προϊόντος.
  - το κράτος με νόμο αναλαμβάνει την αποκλειστική παραγωγή και τη διάθεση ενός προϊόντος.
  - ο θεμιτός ή αθέμιτος ανταγωνισμός των επιχειρήσεων στα πλαίσια της ελεύθερης οικονομίας.

Ολιγοπώλιο

-25-

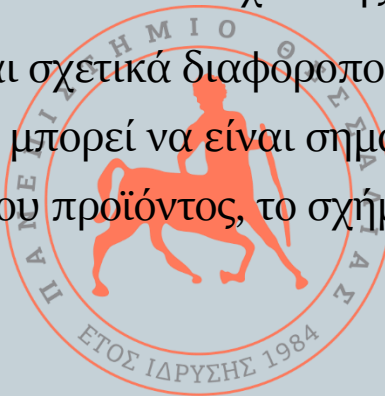
- Η αγορά ενός προϊόντος θεωρείται ολιγοπωλιακή, όταν έχει τα εξής χαρακτηριστικά:
  - υπάρχει μικρός αριθμός επιχειρήσεων που παράγουν το προϊόν.
  - το προϊόν όλων των επιχειρήσεων είναι ομοιογενές ή διαφοροποιημένο.
  - υπάρχει ελευθερία εισόδου και εξόδου των επιχειρήσεων στον / από τον κλάδο παραγωγής.

Μονοπωλιακός ανταγωνισμός

-26-

- Η αγορά ενός προϊόντος θεωρείται μονοπωλιακά ανταγωνιστική, όταν έχει τα εξής χαρακτηριστικά:
  - Υπάρχουν τόσες πολλές επιχειρήσεις που παράγουν και προσφέρουν το προϊόν, ώστε κάθε επιχείρηση μπορεί να παίρνει αποφάσεις, χωρίς να λαμβάνει υπόψη της τις πιθανές αντιδράσεις των άλλων, δηλαδή λείπει το στοιχείο της αλληλεξάρτησης.
  - Το προϊόν κάθε επιχείρησης είναι σχετικά διαφοροποιημένο από τα προϊόντα των άλλων επιχειρήσεων. Η διαφοροποίηση μπορεί να είναι σημαντική, ασήμαντη ή και φανταστική και μπορεί να αφορά την ποιότητα του προϊόντος, το σχήμα, τη συσκευασία, το χρώμα, τη φίρμα.

Η παρουσίαση συμπληρώνει και δεν υποκαθιστά τα προτεινόμενα συγγράμματα.

